

Ergenlerde Öz-Şefkat Ölçeği Kısa Formu'nun Cinsiyete Göre Ölçme Değişmezliğinin İncelenmesi

Investigation of the Measurement Invariance of the Self-Compassion Scale Short Form in Adolescents by Gender

Lokman KOÇAK¹

Geliş Tarihi/Received	Kabul Tarihi/Accepted	Yayın Tarihi/Published	Tür/ Type
14.03.2023	18.09.2023	20.10.2023	Araştırma Makalesi/Research Article

Atıf/Citation: Koçak, L. (2023). Ergenlerde Öz-Şefkat Ölçeği Kısa Formu'nun cinsiyete göre ölçme değişmezliğinin incelenmesi. *Journal of Psychometric Research*, 1(1), 1-15.

Özet

Bu araştırmanın amacı, Öz-Şefkat Ölçeği Kısa Formu'nun cinsiyete göre ölçme değişmezliğinin test edilmesidir. Araştırmada 2022-2023 öğretim yılında bir il merkezindeki farklı ortaokullarda öğrenim gören 105'i kadın (%55.3), 85'i erkek (%45.7) toplam 190 ortaokul öğrencisinden elde edilen veriler kullanılmıştır. Veriler Kişisel Bilgi Formu ve Öz-Şefkat Ölçeği Kısa Formu aracılığıyla toplanmıştır. Ölçeğin faktör yapısını incelemek için Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) uygulanmış ve uyum indekslerine ilişkin değerlerin kabul edilebilir düzeyde olduğu belirlenmiştir ($\chi^2 = 114.21$, $sd = 86$, $\chi^2/sd = 1.33$, CFI = .982, RMSEA = .059 ve SRMR = .089). Ölçeğin güvenirlik çalışmaları kapsamında, iç tutarlık katsayısı olumlu alt boyutu için $\alpha = .65$ ve olumsuz alt boyutu için $\alpha = .81$ ve ölçeğin tümüne yönelik iç tutarlık katsayısı ise $\alpha = .79$ olarak hesaplanmıştır. Son olarak cinsiyetler açısından çoklu grup DFA sonuçları, ölçeğin yapısının hem kız hem de erkek öğrenciler üzerinde ölçme değişmezliğine sahip olduğunu ortaya çıkarmıştır. Elde edilen bulgular ışığında Öz-Şefkat Ölçeği Kısa Formu'nun cinsiyete göre ölçme değişmezliği özelliğine sahip olduğu söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Öz-şefkat, ölçme değişmezliği, ergenlik

¹Dr. Öğr. Üyesi, Bayburt Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Türkiye, lokmankocak@bayburt.edu.tr, ORCID: 0000-0002-5247-0974

Abstract

The aim of this study is to test the measurement invariance of the Self-Compassion Scale Short Form according to gender. The study group consists of a total of 190 secondary school students, 105 female (55.3%) and 85 male (45.7%) studying in various secondary schools in a provincial center in 2022-2023 academic year. Data were collected through the Personal Information Form and the Self-Compassion Scale Short Form. Confirmatory Factor Analysis (CFA) was applied to examine the factor structure of the scale and it was determined that the values related to the fit indices were at an acceptable level ($\chi^2 = 114.21$, $df = 86$, $\chi^2/df = 1.33$, $CFI = .982$, $RMSEA = .059$ and $SRMR = .089$). Within the scope of the reliability studies of the scale, the internal consistency coefficient was calculated as $\alpha = .65$ for the positive sub-dimension, $\alpha = .81$ for the negative sub-dimension, and $\alpha = .79$ for the entire scale. Finally, the multi-group CFA results in terms of genders revealed that the structure of the scale had measurement invariance on both female and male students. In the light of the findings obtained, it can be said that the Self-Compassion Scale Short Form has the feature of measurement invariance according to gender.

Keywords: Self-compassion, measurement invariance, adolescence

Giriş

Latince *com* (birlikte) ve *pati* (acı çekme) kelimelerinin birleşimi ile meydana gelen *şefkat* (compassion) kavramı (Germer, 2020), diğerlerinin acısını tanıyıp anlayarak bu acıya karşı duyarlı olmayı ve acıyı onlarla birlikte hissetmeyi içeren bilgece bir tecrübe şeklinde tanımlanmaktadır (Barad, 2007). Neff (2003a) ise şefkat kavramını, diğerlerinin acısına ortak olmanın yanı sıra bireyin kendi acısını da fark etmesi ve nezaket odaklı bir duygudaşlık kurabilmesi olarak açıklamıştır. Neff (2003b), *öz-şefkat* kavramını tanımlarken, şefkat kavramının anlamına sadık kalmış, merhametin yönünü değiştirerek vurguyu kendiliğe (self) yapmıştır. Bu doğrultuda *öz-şefkat*; bireyin acı, keder ve başarısızlık gibi duygularının farkında olması ve zorlukların insan yaşamının doğal bir parçası olduğunu bilerek kendine karşı kibar, sevecen ve hoşgörülü bir yaklaşım sergilemesi şeklinde tanımlanmıştır (Neff, 2003a). Acı veren olumsuz duyguların bastırılmaması veya abartılmaması olarak da ifade edilen (Sarıcaoğlu, 2011) *öz-şefkat*; acı veren duygulardan kaçınmama, deneyimlenen başarısızlık duygularını yargılamadan anlama ve kendini şefkatle iyileştirmeye çalışma olarak da açıklanmıştır (Deniz vd., 2008).

*Öz-şefkat*in, zor ya da olumsuz durumlarla karşılaşıldığında bireyin kendisine hoşgörülü ve sevecen şekilde yaklaşmasını önermesi, kavramın, *öz-severlik* (narcissism) ve *öz-saygı* (self-esteem) ile benzer bir zeminde değerlendirilmesine neden olmuştur (Neff ve Vonk, 2009). Ancak *öz-şefkat*, *ben* yerine *bize* vurgu yapmakta ve *ortak insanlık tecrübesi* kavramıyla da *öz-severlik*ten ayrılmaktadır (Germer, 2020; Neff, 2003a). Ayrıca, bireyin yeteneklerini diğerleriyle kıyaslamasıyla karakterize olan *öz-saygı* kavramının da *öz-şefkatten* önemli ölçüde farklılaştığı ifade edilmektedir (Neff ve Vonk, 2009). Bununla birlikte, kibarlık, sevecenlik ve hoşgörülü olma gibi kavramların aşırı vurgulanması sonucunda bireyin pasif bir tutum ve davranış örüntüsü sergileyebileceğine dair eleştiri ve kaygılar dile getirilmiştir. Ancak, acı veren duyguların fark edilmesi, bu duygulara sahip çıkılarak onlara dokunulması ve olumsuz duyguların iyileştirilmeye çalışılması gibi önermelerle *öz-şefkat*in bir başa çıkma becerisi olduğu ve dolayısıyla zorluklarla başa çıkmada bireyi aktif bir tutuma yöneltebileceği savunulmaktadır (Neff vd., 2005).

Zorlu yaşam olaylarıyla karşılaşıldığında, bireylerin kendilerini suçlama ve eleştirme veya acı verici olumsuz duygulardan kaçınma gibi sağlıklı olmayan başa çıkma yöntemlerini kullandığı ifade edilmektedir (Germer, 2020). *Öz-şefkat* ise, kendini suçlamaya karşı sevecen ve hoşgörülü olmayı, zor duygulardan kaçmaya karşı bu duyguların farkında olup onları yargısızca kabul etmeyi ve yaşadığı sorunları kişiselleştirip hataları kendine yüklemeye karşı bu durumun insan yaşamının doğal bir parçası olduğunu idrak etmeyi önermektedir. Bu içerik ve önerileri ile *öz-şefkat*in yaşamda karşılaşılan zorluklarla başa çıkmada kullanabilecek sağlıklı bir yöntem olduğu öne sürülmektedir (Neff, 2003a, 2003b). Bu nedenle, bireyin kendisiyle kurduğu şefkat temelli ilişkinin, zor ve acı verici

durumları sağlıklı bir şekilde atlatma ve ruh sağlığını koruma bağlamında öz-şefkatin önemli bir etki oluşturacağı düşünülmektedir (Neff vd., 2007). Öz-şefkat, kendi içinde hem olumlu hem de olumsuz birer boyut içeren üç ayrı bileşen barındırmaktadır. Bu bileşenler; öz-sevecenlik, paylaşımların bilincinde olma ve bilinçli farkındalık şeklinde ifade edilmektedir (Neff, 2003a). Öz-sevecenlik bileşeni ile bireyin kendine karşı nazik bir tutum sergilemesine, bilinçli farkındalık bileşeni ile bireyin kendine acı veren duygu ve düşüncelerini fark edip onlarla bağlantı kurmasına ve paylaşımların bilincinde olma bileşeni ile yaşanan zorluk ve olumsuzlukların insan yaşamının doğal bir parçası olduğunu hatırlamasına olanak tanımaktadır (Neff, 2003b). Öz-şefkat kavramı, psikoloji alanyazınına Neff (2003a, 2003b) tarafından kazandırılmış ve kavram ilk olarak yetişkin bireyler üzerinde ele alınmıştır. İlerleyen yıllarda kavramın kapsamı genişletilerek ergen bireylerle de çalışılmaya başlanmıştır (Raes vd., 2011).

Ergenlerde Öz-Şefkat

Ergenlik, genel olarak 10 ile 18 yaşları arasında seyreden, çocukluktan erişkinliğe geçiş dönemi olarak açıklanmaktadır (Atkinson vd., 2021). Çocukluktan tam cinsel olgunluğa kadar uzanan süre olarak tanımlanan *ergenlik dönemi*; erken, orta ve geç ergenlik olmak üzere üç safhadan oluşmaktadır (Loose vd., 2018). Ayrıca ergenlik, kişinin ikinci kez bireyleştiği ve ailesinden ayrıştığı bir dönem olarak da ifade edilmektedir (Gander ve Gardiner, 2007). Ergenlerin ailesinden ayrışmasını olağan bir gelişim görevi olarak tarif eden Loose ve diğerleri (2018), sağlıklı bir ayrışma için ebeveynlerin ergen bireylere gerekli desteği sağlaması ve bu ayrışma ihtiyacını hoşgörüle karşılaması gerektiğini savunmaktadır. Ebeveynlerin olumlu tutum ve davranışlarıyla ilişkisel desteğe kavuşan bireylerin öz-desteğe de ihtiyaç duyabileceği ve bu öz-desteği de öz-şefkatin sağlayabileceği düşünülmektedir (Vatan, 2019). Acı verici duygularla başa çıkabilme ve duyguları düzenleme gibi becerilerin kazanılmasında etkili olduğu düşünülen öz-şefkatin, ergen bireylerin özerklik gelişimine katkı sağlayacağı söylenebilir.

Ergenlik dönemi, doğası itibariyle içerisinde birçok risk faktörünü barındırmakta ve bu riskler ergenlerin psikolojik sağlığını olumsuz şekilde etkileyebilmektedir. Alanyazın incelendiğinde, öz-şefkat ile öznel iyi oluş (Koçak ve Terzi, 2023), psikolojik iyi oluş (Neff vd., 2008) ve psikolojik sağlamlık (Neff vd., 2007) arasında pozitif; travma sonrası stres bozukluğu (Thompson ve Waltz, 2008), depresyon ve kaygı (Bayramoğlu, 2011) ve alkol kullanma (Rendon, 2006) arasında negatif ilişki olduğu belirlenmiştir. Bu bulgular, öz-şefkat kavramının ergenlik döneminde bireyin psikolojik sağlığına olumlu yönde etki edebileceğini düşündürmektedir. Öte yandan, ergen bireylerin duygu durumlarının değişkenlik gösterdiği ve bu nedenle ergenlerin duygu yönetimi becerilerinin de düşük olduğu belirtilmektedir (Steinberg, 2013). Bu doğrultuda, duygu düzenleme becerilerinin geliştirilmesi konusunda tamamlayıcı bir etkisi olduğu savunulan öz-şefkatin (Neff vd., 2007), ergenlik döneminde

karşılaşılan psikolojik sorunlarla başa çıkmada bireylere destek sağlayacak niteliklere sahip olduğu düşünülebilir.

Cinsiyet Açısından Öz-Şefkat

Ergenlik döneminde hormonal dengelerin değişmesiyle birlikte, kadın ve erkek figürleri oluşmaya başlamakta ve cinsiyet farklılıkları çocukluk çağına oranla daha belirgin bir şekilde ortaya çıkmaktadır (Bacanlı, 2016). Cinsiyet farklılıklarının temel göstergeleri olarak kilo ve boyda hızlı bir artış, vücuttaki kas ve yağ bileşimindeki değişimler ve cinsel özelliklerde kendini gösteren gelişim olarak sıralanabilir (Alisinanoğlu, 2002; Steinberg, 2013). Bu farklılıklar, ergen bireylerin bu dönemdeki tutumlarını ve gelişim görevlerini yerine getirme davranışlarını etkilemektedir. Örneğin erken ergenliğe giren erkeklerin tütün ve madde kullanma ve suç içeren davranışlara daha fazla yönelme eğilimi gösterdiği, kızların ise kadınsı görünmekten dolayı utandığı ve genel olarak beden imajlarından memnun olmadığı belirtilmektedir (Atkinson vd., 2021). Ayrıca erken ergenliğe giren erkeklerin kızlara göre öz-saygılarının daha yüksek olduğu, kızların ise erkeklere göre daha düşük sosyal beceriye sahip olduğu ve daha fazla depresyon ve kaygı yaşadığı bildirilmektedir (Plotnik, 2009). Bu bilgiler ışığında, ergen bireyler için geliştirilen ya da uyarlanan ölçeklerde cinsiyet farkının dikkate alınması ve kadın-erkek ergen birey temelinde ölçme değişmezliğinin incelenmesinin gerektiği söylenebilir.

Bireylerin ölçülmek istenen özelliğinin diğer bir özelliğinden etkilenmeksizin belirlenmesi şeklinde tanımlanan (Yandı vd., 2017) *ölçme değişmezliği*; başka bir tanımda ise belirli özellikler açısından farklı gruplarda bulunan bireylerin ölçme aracında yer alan maddeleri benzer şekilde algılayıp yorumlaması olarak açıklanmıştır (Bryne ve Watkins, 2003). Vandenberg ve Lance (2000), ölçme değişmezliğinde, yapılan her ölçümün gruplar arasında eşdeğer performans gösterip göstermediğinin, başka bir ifadeyle ölçülen yapının her bir grup için aynı anlama gelip gelmediğinin ve farklı gruplardan bireylerin maddelere aynı anlamları yükleyip yüklenmediğinin belirleneceğini ifade etmektedir. Kullanılacak ölçme araçlarının birden fazla grupta aynı yapıda olması, anlamlı karşılaştırmalar yapılmasına olanak tanıyacaktır. Ölçme değişmezliği çalışmaları, çok maddeli ölçme araçlarındaki iç tutarlılığı ve dışsal ilişkileri incelemektedir.

Öz-şefkat ile yapılan araştırmalarda cinsiyete ilişkin ölçme değişmezliğinin ele alındığı araştırmalara rastlanmamıştır. Ancak öz-şefkatin cinsiyet değişkenine göre anlamlı farklılaşıp farklılaşmadığı çok sayıda araştırmada incelenmiştir. Yapılan bazı araştırmalarda, öz-şefkatin cinsiyet değişkenine göre anlamlı farklılaşmadığı (Akkaya, 2011; Bluth ve Eisenlohr-Moul, 2017; İkiz ve Totan, 2012; Sun vd., 2016; Yang vd., 2016); bazı araştırmalarda ise anlamlı farklılıklar olduğu (Alaloğlu, 2020; Anılğan, 2022; Çengel ve Yurdalan, 2022; Kır Demirhan, 2020) göze çarpmaktadır. Bu tutarsızlıkların oluşmasında kültürel faktörlerin, katılımcı grup özelliklerinin, farklı ölçme araçlarının kullanılmasının etkisi olabileceği gibi ilgili

ölçümlerin psikometrik niteliklerinin gruplar arası farklılaşmasından da kaynaklanabileceği düşünülebilir. Bu doğrultuda, öz-şefkat konusunda daha geçerli ve sağlıklı karşılaştırmalar yapılabilmesi adına, Raes ve diğerleri (2011) tarafından geliştirilen ve Yıldırım ve Sarı (2018) tarafından Türk kültürüne uyarlanan Öz-Şefkat Ölçeği Kısa Formu'nun cinsiyete göre ölçme değişmezliğinin incelenmesinin önemli olacağı söylenebilir. Bu nedenle, güncel araştırmada Öz-Şefkat Ölçeği Kısa Formu'nun cinsiyete göre ölçme değişmezliğinin incelenmesi amaçlanmıştır.

Yöntem

Bu araştırma, nicel araştırma yöntemlerinden ilişkisel tarama modeli ile gerçekleştirilmiştir.

Araştırma Grubu

Araştırmanın katılımcılarını, 2022-2023 eğitim öğretim yılında bir il merkezindeki farklı ortaokullarda öğrenim gören 105'i kadın (%55.3), 85'i erkek (%45.7) toplam 190 ortaokul öğrencisi oluşturmaktadır. Katılımcıların 61'i altıncı sınıf (%32.1), 62'si yedinci sınıf (%32.6) ve 67'si ise sekizinci sınıfta (%35.3) öğrenim görmektedir.

Veri Toplama Araçları

Kişisel Bilgi Formu

Araştırmacı tarafından hazırlanan bilgi formunda katılımcıların cinsiyet ve sınıf seviyelerini belirlemeye yönelik ifadeler yer almaktadır.

Öz-Şefkat Ölçeği Kısa Form

Özgün ölçek, Raes ve diğerleri (2011) tarafından geliştirilmiş ve Yıldırım ve Sarı (2018) tarafından Türk kültürüne uyarlanmıştır. İki faktör ve 12 madde içeren ölçek, 5'li Likert tipi bir ölçme aracıdır. Ölçekten alınan yüksek puanlar, yüksek öz-şefkat düzeyine işaret etmektedir. Açıklayıcı faktör analizi (AFA) sonucu faktör yükü .30'un altında kalan 10. madde ölçekten çıkarılmıştır. DFA sonuçları ise mükemmel uyum vermektedir (RMSEA = .06, GFI = .96, NFI = .91, CFI = .95 ve NNFI = .94). Güvenilirlik analizleri incelendiğinde, ölçeğin iç tutarlılık düzeyi olarak Cronbach Alfa katsayısının .75; test tekrar test güvenilirliği puanının ise .84 olduğu belirlenmiştir. Analizler sonucunda ölçeğin tek faktör ve 11 maddeden oluşan geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğu ifade edilmiştir (Yıldırım ve Sarı, 2018).

İşlem

Veriler araştırmacı tarafından yüz yüze uygulama ile toplanmıştır. Cevaplamaların nasıl yapılacağını açıklayan yönerge, araştırmanın amacı ve içeriği gibi bilgiler ölçme aracının üzerinde yer almış ve ayrıca araştırmacı tarafından sözel olarak da açıklanmıştır. Araştırmaya katılmanın gönüllük esasına dayandığı ve bu çalışmadan

elde edilecek bulguların bilimsel bir araştırmada kullanılacağı katılımcılara bildirilmiştir. Her bir uygulama yaklaşık 5 dakikada tamamlanmıştır.

Verilerin Analizi

Türk kültürüne uyarlanan Öz-Şefkat Ölçeği Kısa Formu'nun yapı geçerliğini test etmek amacıyla DFA, güvenilirliğin belirlenmesi için iç tutarlık güvenilirliği hesaplanmıştır. Son olarak ölçeğin kadın ve erkek grupları açısından ölçme değişmezliğine sahip olup olmadığı incelenmiştir. Araştırmada toplanan veriler SPSS 22.0 ve JASP 0.17.1.0 (JASP Team, 2023) programları aracılığıyla analiz edilmiştir.

Bulgular

Araştırmada analizlere başlanmadan önce veri seti kontrol edilmiş ve hatalı ya da eksik işaretleme olmadığı görülmüştür. Ardından, uç değer analizi yapılmış ve veri setinde uç değer olmadığı belirlenmiştir. Bu aşamadan sonra normallik analizine geçilmiş ve veri setinin normal dağılıma sahip olup olmadığını belirlemek için Kolmogorov-Smirnov testi yapılmış ve gerekli kriterlerin sağlandığı tespit edilmiştir ($p > .05$). Bu bulgu, verilerin normal dağılım sergilediğini ve parametrik analizlerin kullanılabileceğini işaret etmektedir (Seçer, 2015). Daha sonra Öz-Şefkat Ölçeği Kısa Formu'nun geçerlik ve güvenilirlik analizleri gerçekleştirilmiştir.

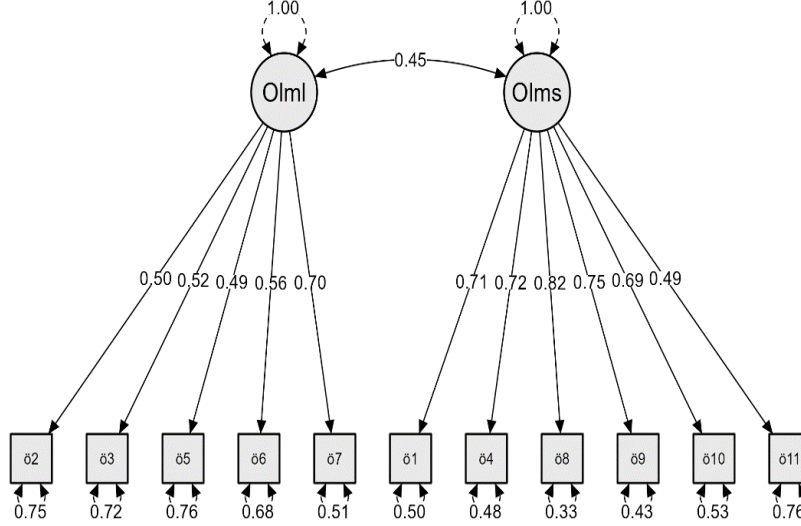
Öz-Şefkat Ölçeği Kısa Formu'nun Geçerlik Çalışmaları

Yapı Geçerliği

Yapı geçerliğinde faktör yapılarının belirlenebilmesi için DFA yapılmaktadır. DFA, daha önceden belirlenmiş bir yapının doğrulanmasını test etmek amacıyla uygulanmaktadır (Şimşek, 2007). Test edilen modelin veriyle ne düzeyde örtüştüğü değerlendirmek amacıyla çoklu uyum indeksleri ile değerlendirilmektedir. Bu doğrultuda, CFI ve NFI için $> .90$, ve RMSEA ve SRMR için $< .08$ ölçüt olarak kabul edilmektedir (Bayram, 2016). Bununla birlikte, RMSEA indeksi için ise $.05$ 'in altındaki sonuçlar iyi düzeyde uyuma, $.05$ ile $.08$ arasındaki sonuçlar kabul edilebilir uyuma ve $.10$ üzerindeki sonuçlar ise verilerle uyumsuz bir modele işaret etmektedir (Brown, 2015). Öz-Şefkat Ölçeği Kısa Formu'nun DFA sonuçları ve hata varyansları Şekil 1'de gösterilmiştir.

Şekil 1

Öz-Şefkat Ölçeği Kısa Formu'nun DFA Sonuçları ve Hata Varyansları

Tablo 1

Öz-Şefkat Ölçeği Kısa Formu'na Ait Standartlaştırılmış Faktör Yük Değerleri

Faktör	Madde	Faktör Yük Değeri	z	p
Olumlu	ö2	0.496	9.740	< .001
	ö3	0.525	10.395	< .001
	ö5	0.487	9.122	< .001
	ö6	0.564	10.549	< .001
	ö7	0.701	12.168	< .001
Olumsuz	ö1	0.707	19.141	< .001
	ö4	0.719	18.666	< .001
	ö8	0.817	21.573	< .001
	ö9	0.752	20.489	< .001
	ö10	0.688	18.782	< .001
	ö11	0.490	11.701	< .001

Güvenirlilik Çalışmasından Elde Edilen Bulgular

Öz-Şefkat Ölçeği Kısa Formu'nun iç tutarlık güvenirlik katsayıları incelendiğinde olumlu alt boyut için $\alpha = .65$, olumsuz alt boyut için $\alpha = .81$ ve ölçeğin tümüne yönelik ise $\alpha = .79$ olarak hesaplanmıştır. İç tutarlık güvenirlik katsayıları ile ilgili alanyazın incelendiğinde, Cronbach α katsayısının .40'tan küçük olması ölçme aracının güvenilir olmadığına, .40-.59 arası olması ise düşük güvenirliğe işaret etmektedir. .60-.79 arası puanlar oldukça güvenilir, .80-100 arası ise ölçme aracının yüksek derecede güvenilir olduğunu göstermektedir (Özdamar, 2002; Tavşancıl, 2002). Bu bilgi dikkate alındığında, elde edilen bulgular doğrultusunda ölçme aracının yeterli düzeyde güvenirliğe sahip olduğu ifade edilebilir.

Cinsiyet Grupları Arasında Ölçme Değişmezliği

Alanyazın incelendiğinde, ölçme değişmezliğinin sağlanabilmesi için üç aşamalı bir sürecin işletildiği belirlenmiştir. Bu aşamalar, sırasıyla yapısal denklik, metrik denklik ve ölçek denkliği olarak sıralanmaktadır (Bowen ve Masa, 2015). Bu bağlamda, iki faktörlü Öz-Şefkat Ölçeği Kısa Formu'nun kadın ve erkek grupları bakımından ölçme değişmezliğine sahip olup olmadığı incelenmiştir. Çoklu grup analizi sonucunda elde edilen bulgular Tablo 2'de gösterilmiştir.

Tablo 2

Ölçme Değişmezliği Sonuçları

Modeller	χ^2 (sd)	χ^2/sd	CFI	SRMR	RMSEA	Model Karşılaştırma	
						$\Delta\chi^2$ (Δsd)	ΔCFI
1. Yapısal Denklik	114.21* (86)	1.33	.982	.089	.059		
2. Metrik Denklik	127.75* (95)	1.34	.979	.094	.061	13.54 (9)	.003
3. Ölçek Denkliği	144.90 (126)	1.15	.988	.091	.040	17.15* (31)	.009

Not. N = 190; Kadın N = 105; Erkek N = 85

* $p < .05$; ** $p < .01$

Tablo 2 incelendiğinde, elde edilen uyum indekslerinin kabul edilen eşik değerler içinde olduğu ve ölçeğin yapısal denkliğinin bulunduğu görülmektedir ($\chi^2 = 114.21$, $sd = 86$, $\chi^2/sd = 1.33$, CFI = .982, RMSEA = .059 ve SRMR = .089). Bu bulgu, iki faktörlü Öz-Şefkat Ölçeği Kısa Formu'nun faktöriyel yapısının kadın ve erkek cinsiyetleri açısından eşdeğer olduğuna işaret etmektedir (Brown, 2015). Yapısal denkliğin sağlanmasından sonra metrik denkliği test edilmiş ve ölçme aracındaki maddelerin faktör yükleri gruplar arasında eşitlenerek elde edilen çoklu grup DFA sonuçları yapısal model ile karşılaştırılmıştır (Byrne, 2010). Ölçme değişmezliğinde model karşılaştırmasında CFI farklılık testlerinin χ^2 yerine kullanılması ve ΔCFI değerinin $< .01$ 'den küçük olması önerilmektedir (Cheung ve Rensvold, 2002). Araştırmada yapısal model ile metrik modeline ait ΔCFI değerinin $< .01$ olması, metrik denkliğini sağlamakta ve ölçek maddelerindeki faktör yüklerinin gruplar açısından eşdeğer olduğu anlamına gelmektedir. Son olarak ölçek eşdeğerliğini test etmek için ölçekte yer alan maddelerin sabitleri gruplar arasında sabitlenmiş ve elde edilen çok gruplu DFA sonuçları metrik model ile karşılaştırılmıştır. Söz konusu karşılaştırmalar sonucu ΔCFI değerinin $< .01$ olması, ölçme değişmezliğinin sağlandığına işaret etmektedir. Bu bulgular doğrultusunda, Öz-Şefkat Ölçeği Kısa Formu'nun yapısal denklik, metrik denkliği ve ölçek denkliği bakımından ölçme değişmezliğine sahip olduğu söylenebilir.

Tartışma

Bu araştırmanın amacı, Raes ve diğerleri (2011) tarafından geliştirilen ve Yıldırım ve Sarı (2018) tarafından Türk kültürüne uyarlanan Öz-Şefkat Ölçeği Kısa Formu'nun cinsiyete göre ölçme değişmezliğinin incelenmesidir. Ölçme araçlarının psikometrik özelliklerinin, ölçme aracının uygulanacağı tüm gruplarda test edilmesinin önemli olduğu ifade edilmekte ve gruplar arasında yapılacak karşılaştırmalar için ölçme değişmezliğinin incelenmesi bir ön koşul olarak önerilmektedir (Bayram, 2016; Horn ve Mcardle, 1992). Ölçme değişmezliği, bireyin ölçülmek istenen özelliğini başka bir özelliğinden etkilenmeden ortaya koymasını tanımlanmaktadır (Yandı vd., 2017). Başka bir tanıma göre ise ölçme değişmezliği, ölçme aracındaki maddelerin belirli özellikler açısından farklı alt gruplardaki bireyler tarafından benzer şekilde algılanması ve yorumlanması olarak ifade edilmektedir (Bryne ve Watkins, 2003). Alanyazında, ölçme değişmezliği çalışmalarının üç aşama ile gerçekleştiği ve bu aşamaların yapısal denklik, metrik denklik ve ölçek denkliği olduğu ifade edilmektedir (Bowen ve Masa, 2015). Bu bilgiler ışığında, öncelikle ölçek DFA analizi ile yapı geçerliği açısından incelenmiş ve elde edilen bulgular doğrultusunda, uyum indekslerinin iyi düzeyde olduğu sonucuna varılmıştır (Tabachnick ve Fidell, 2020). Öz-Şefkat Ölçeği Kısa Formu'nun güvenilirlik çalışmaları kapsamında iç tutarlık analizleri gerçekleştirilmiş ve elde edilen bulgular ilgili alanyazın ışığında değerlendirilmiştir. Güvenirlik kapsamında elde edilen bulgular, ölçeğin oldukça iyi düzeyde güvenilirliğe sahip olduğuna işaret etmektedir (Karagöz, 2021). Öz-Şefkat Ölçeği Kısa Formu'nun kadın ve erkek grupları bakımından ölçme değişmezliğine sahip olup olmadığını test edebilmek için ölçme değişmezliği analizleri yapılmış ve ölçeğin yapısal denklik, metrik denklik ve ölçek denkliği koşullarını sağladığı belirlenmiştir. Bu bulgular, ölçeğin kadın ve erkek gruplarında ölçme değişmezliğine sahip olduğunu göstermektedir.

Sınırlılıklar ve Öneriler

Bu çalışmada, Öz-Şefkat Ölçeği Kısa Formu'nun geçerlik, güvenilirlik ve cinsiyet açısından ölçme değişmezliği düzeyleri incelenmiş ve istatistiksel olarak tatmin edici sonuçlara ulaşılmıştır. Bunun yanında araştırmanın bazı sınırlılıkları da bulunmaktadır. Örneğin araştırmanın örneklem grubu, Türkiye'deki bir il merkezindeki bir devlet okulunda öğrenim görmekte olan 190 ortaokul öğrencisi ile sınırlı tutulmuştur. Sonraki çalışmalarda, özel okullar ve farklı il ve bölgelerden oluşacak daha fazla öğrenci ile oluşturulmuş örneklem ile Öz-Şefkat Ölçeği Kısa Formu'nun psikometrik ölçümleri yeniden yapılabilir. Ayrıca bu çalışmada, ölçeğin cinsiyet açısından ölçme değişmezliği incelenmiştir. Ölçeğin sınıf düzeyi, yaş, kültür, uyruk vb. başlıklar kapsamında da ölçme değişmezliğinin incelenmesi önerilebilir. Son olarak, bu çalışmada güvenilirlik çalışmaları kapsamında iç tutarlılık analizleri yapılmıştır. Sonraki çalışmalarda test-tekrar test ve paralel formlar

yöntemlerinin de kullanılması güvenilirlik açısından daha kapsamlı sonuçlar verebilir.

Sonuç

Bu araştırmada ergenler için Öz-Şefkat Ölçeği Kısa Formu'nun cinsiyet açısından ölçme değişmezliği incelenmiştir. Bu doğrultuda öncelikle ölçme geçerlilik ve güvenilirlik analizleri yapılmış; ardından yapısal denklik, metrik denklik ve ölçek denkliği analizleri ile ölçme değişmezliği test edilmiştir. Elde edilen bulgular, ergenler için Öz-Şefkat Ölçeği Kısa Formu'nun cinsiyet açısından ölçme değişmezliğine sahip olduğunu göstermektedir. Bu bilgiler ışığında, ergenlik dönemini ele alan araştırmalarda kullanılacak ölçme araçlarının da cinsiyet açısından ölçüm değişmezliğinin incelenmesinin yararlı olacağı düşünölmektedir. Ergenlik döneminde cinsiyet farklılıklarının belirgin bir şekilde ortaya çıkması ve bu farklılıkların davranış ve tutumlara yansması, bu düşünöneyi güçlendirmektedir.

Kaynakça

- Akkaya, Ç. (2011). *Ortaöğretim öğrencilerinde algılanan sosyal destek ve öz-duyarlılık düzeyleri* (Tez No. 328022) [Yüksek lisans tezi, Sakarya Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Tez Merkezi. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/giris.jsp>
- Alaloğlu, G. (2020). *Mükemmeliyetçilik, kendini sabotaj, öz-şefkat ve psikolojik iyi oluş arasındaki ilişkilerin incelenmesi* (Tez No. 616343) [Yüksek lisans tezi, Maltepe Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Tez Merkezi. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/giris.jsp>
- Alisinanoğlu, F. (2002). Gençlik dönemi özellikleri ve genç anne-baba iletişimi. *Eğitim ve Bilim*, 27(123), 62-63. <http://egitimvebilim.ted.org.tr/index.php/EB/article/view/5175/1304>
- Anılğan, H. (2022). *A research on adolescents levels of self-compassion, socialconnectedness, and coping with stress* (Tez No. 768716) [Yüksek lisans tezi, Yeditepe Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Tez Merkezi. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/giris.jsp>
- Atkinson, R. C., Atkinson, R. C., Smith, E. E., Bem, D. J. ve Nolen-Hoeksema, S. (2021). *Psikolojiye giriş* (14. basım) [*Introduction to Psychology*] (Y. Halogan, Çev.). Arkadaş Yayınları. (Orijinal eserin basım yılı 2003)
- Bacanlı, H. (2016). *Eğitim psikolojisi* (Genişletilmiş 23. basım). Pegem Akademi Yayıncılık.
- Barad, J. A. (2007). The understanding and experience of compassion: Aquinas and the Dalai Lama. *Buddhist-Christian Studies*, 27(1), 11-29. <https://doi.org/10.1353/bcs.2007.0002>
- Bayram, N. (2016). *Yapısal eşitlik modellemesine giriş: AMOS uygulamaları*. Ezgi Kitabevi.
- Bayramoğlu, A. (2011). *Self-compassion in relation to psychopathology* (Tez No. 306404) [Doktora tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Tez Merkezi. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/giris.jsp>
- Bluth, K. ve Eisenlohr-Moul, T. A. (2017). Response to a mindful self-compassion interventiin in teens: A within-person association of mindfulness, self compassion and emotioanl well-being outcomes. *Journal of Adolescence*, 57(1), 108-118. <https://doi.org/10.1016/j.adolescence.2017.04.001>
- Bowen, N. K. ve Masa, R. D. (2015). Conducting measurement invariance tests with ordinal data: A guide for social work researchers. *Journal of the Society for Social Work and Research*, 6(2), 229-249. <https://doi.org/10.1086/681607>
- Brown, T. A. (2015). *Confirmatory factor analysis for applied research*. The Guilford Press.
- Bryne, B. M. (2010). *Structural equation modeling with AMOS basic concepts, applications, and programming* (2nd ed.). Routledge.

- Bryne, B. M. ve Watkins, D. (2003). The issue of measurement invariance revisited. *Journal of Cross-Cultural Psychology*, 34(2), 155-175. <https://doi.org/10.1177%2F0022022102250225>
- Cheung, G. W. ve Rensvold, R. B. (2002). Evaluating goodness-of-fit indexes for testing measurement invariance. *Structural Equation Modeling: A Multidisciplinary Journal*, 9(2), 233-255. https://doi.org/10.1207/S15328007SEM0902_5
- Çengel, D. ve Yurdalan, F. (2022). Erkeklerin toplumsal cinsiyet rollerinin öz-şefkat üzerindeki etkisinin incelenmesi: Flört şiddeti ve bağlanma kaygısının aracılık etkisi. *Sosyal, Beşeri ve İdari Bilimler Dergisi*, 5(9), 1293-1311. <https://doi.org/10.26677/TR1010.2022.1077>
- Deniz, M. E., Kesici Ş. ve Sümer A. S. (2008). The validity and reliability study of the Turkish version of Self-Compassion Scale. *An International Journal of Social Behavior and Personality*, 36(9), 1151-1160. <https://doi.org/10.2224/sbp.2008.36.9.1151>
- Gander, M. J. ve Gardiner, H. W. (2007). *Çocuk ve ergen gelişimi (6.baskı) [Child and adolescent development]*. (B. Onur, Ed.; A. Dönmez, N. Çelen ve B. Onur, Çev.). İmge Kitabevi. (Orijinal eserin basım yılı 1998)
- Germer, C. K. (2020). *Öz-şefkatli farkındalık: Tahrip edici duygularla başa çıkabilmek [The mindful path to self-compassion]* (H. Ü. Haktanır, Çev.). Diyojen Yayıncılık (Orijinal eserin basım yılı 2009).
- Horn, L. ve Mcardle, J. J. (1992). A practical and theoretical guide to measurement invariance in aging research. *Experimental Aging Research*, 18(3), 117-144. <https://doi.org/10.1080/03610739208253916>
- İkiz, E. ve Totan, T. (2012). Üniversite öğrencilerinde öz-duyarlık ve duygusal zekânın incelenmesi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 14(1), 51-71. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/53289>
- JASP Team (2023). *JASP (Version 0.17.1)* [Computer software]. <https://jasp-stats.org/>
- Karagöz, Y. (2021). *SPSS ve AMOS uygulamalı nitel-nicel-karma bilimsel araştırma yöntemleri ve yayın ve etiği*. Nobel akademik Yayıncılık.
- Kır Demirhan, A. (2020). *Beliren yetişkinlerin iyi oluşlarının öz-şefkat ve bağlanma özellikleri bakımından incelenmesi* (Tez No. 647579) [Yüksek lisans tezi, Maltepe Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Tez Merkezi. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/giris.jsp>
- Koçak, L. ve Terzi, E. (2023). The mediating role of emotion regulation in the relationship between self-compassion and subjective well-being in school in secondary school students. *Journal of Family Counseling and Education*, 8(1), 87-106. <https://doi.org/10.32568/jfce.1296134>

- Loose, C., Graaf, P. ve Zarbock, G. (2018). *Çocuk ve ergenler için şema terapi [Schematherapie mit kindern und jugendlichen]*. (N. Azizlerli, Y. Yürüker, İ. G. Şan, Ö. Koç ve Z. Karabuda, Çev.). Psikonet Yayınları. (Orijinal eserin basım yılı 2013)
- Neff, K. D. (2003a). Self-compassion: An alternative conceptualization of a healthy attitude toward oneself. *Self and Identity*, 2(2), 85-102. <https://doi.org/10.1080/15298860309032>
- Neff, K. D. (2003b). The development and validation of a scale to measure self-compassion. *Self and Identity*, 2(3), 223-250.
- Neff, K. D. ve Vonk, R. (2009). Self-compassion versus global self-esteem: Two different ways of relating to oneself. *Journal of Personality*, 77(1), 23-50. <https://doi.org/10.1111/j.1467-6494.2008.00537.x>
- Neff, K. D., Hsieh, Y. ve Dejithirath, K. (2005). Self-compassion, achievement goals, and coping with academic failure. *Self and Identity*, 4, 263-287. <https://doi.org/10.1080/13576500444000317>
- Neff, K. D., Kirkpatrick, K. L. ve Rude, S. S. (2007). Self-compassion and adaptive psychological functioning. *Journal of Research in Personality*, 41(1), 139-154. <https://doi.org/10.1016/j.jrp.2006.03.004>
- Neff, K. D., Pisitsungkagarn, K. ve Hsieh, Y. P. (2008). Self-compassion and self-construal in the United States, Thailand, and Taiwan. *Journal of Cross-Cultural Psychology*, 39(3), 267-285. <https://doi.org/10.1177/0022022108314544>
- Özdamar, K. (2002). *Paket programlar ile istatistiksel veri analizi* (4. baskı). Kaan Kitabevi.
- Plotnik, R. (2009). *Psikolojiye giriş [Introduction to psychology]* (T. Geniş, Çev.). Kaknüs Yayınları. (Orijinal eserin basım yılı 2007)
- Raes, F., Pommier, E., Neff, K. D. ve van Gucht, D. (2011). Construction and factorial validation of a Short Form of the Self-Compassion Scale. *Clinical Psychology ve Psychotherapy*, 18(3), 250-255. <https://doi.org/10.1002/cpp.702>
- Rendon, K. P. (2006). *Understanding alcohol use in college students: A study of mindfulness, self-compassion, and psychological symptoms* [Doktora tezi, Texas Üniversitesi]. <http://hdl.handle.net/2152/2907>
- Sarıcaoğlu, H. (2011). *Üniversite öğrencilerinde psikolojik iyi olma düzeylerinin kişilik özellikleri ve öz anlayış açısından incelenmesi* (Tez No. 280698) Yüksek lisans tezi, Selçuk Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Tez Merkezi. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/giris.jsp>
- Seçer, İ. (2015). *SPSS ve LISREL ile pratik veri analizi: Analiz ve raporlaştırma*. Anı Yayıncılık.
- Steinberg, L. (2013). *Ergenlik [Adolescence]* (F. Çok, Çev.). İmge Kitabevi. (Orijinal eserin basım yılı 1985)

- Sun, X., Chan, D. W. ve Chan, L. K. (2016). Self-compassion and psychological well-being among adolescents in Hong Kong: Exploring gender differences. *Personality and Individual Differences*, 101, 288-292. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2016.06.011>
- Şimşek, Ö. F. (2007). *Yapısal eşitlik modellemesine giriş: Temel ilkeler ve LISREL uygulamaları*. Ekinoks.
- Tabachnick, B. B. ve Fidell, L. S. (2020). *Çok değişkenli istatistiklerin kullanımı [Using multivariate statistics]* (M. Baloğlu, Çev.). Nobel Akademik Yayıncılık. (Orijinal eserin basım yılı 2012)
- Tavşancıl, E. (2002). *Tutumların ölçülmesi ve SPSS ile veri analizi*. Atlas Yayınları.
- Thompson, B. L. ve Waltz, J. (2008). Self-compassion and PTSD symptom severity. *Journal of Traumatic Stress*, 21(6), 556-558. <https://doi.org/10.1002/jts.20374>
- Vandenberg, R. J. ve Lance, C. E. (2000). A review and synthesis of the measurement invariance literature: Suggestions, practices, and recommendations for organizational research. *Organizational Research Methods*, 3(1), 4-70. <https://doi.org/10.1177/109442810031002>
- Vatan, S. (2019). Duygu düzenlemenin şahdamarı: Öz-şefkat. *PiVOLKA*, 9(31), 1-4. http://www.elyadal.org/pivolka/31/PiVOLKA_31.pdf
- Yandı, A., Köse, İ. A. ve Uysal, Ö. (2017). Farklı yöntemlerle ölçme değişmezliğinin incelenmesi: PISA 2012 örneği. *Mersin University Journal of the Faculty of Education*, 13(1), 243-253. <https://doi.org/10.17860/mersinefd.305952>
- Yang, Y., Zhang, M. ve Kou, Y. (2016). Self-compassion and life satisfaction: The mediating role of hope. *Personality and Individual Differences*, 98, 91-95. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2016.03.086>
- Yıldırım, M. ve Sarı, T. (2018). Öz-Şefkat Ölçeği Kısa Formu'nun Türkçe uyarlaması: Geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18(4), 2502-2517. <https://doi.org/10.17240/aibuefd.2018.18.41844-452171>